

Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta 2026-2027

“Samen werken aan schoner en gezonder water”

Document: 899791

1. Inleiding

Op 18 maart 2025 hebben de dagelijkse besturen (Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas) en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant ingestemd met de gezamenlijke Brabantse koers zoals verwoord in de strategienota ‘KRW-impuls Brabant (888379)’. Deze notitie presenteert een nadere uitwerking van de voorgestelde impulsmaatregelen voor het beheergebied van waterschap Brabantse Delta met raming van personele en financiële middelen. De benodigde middelen voor 2026 en 2027 zijn ook verwerkt in het voorstel voor de Kadernota 2026-2030. Om geen tijd te verliezen zijn tijdens het proces voor het ontwikkelen van de gezamenlijke koers al een aantal impulsmaatregelen gestart, waarvoor ruimte kon worden gevonden binnen de bestaande begroting.

In deze notitie wordt de indeling en nummering van maatregelen gevolgd uit de strategienota ‘KRW-impuls Brabant’ van de provincie en de Brabantse waterschappen (Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta¹). Voor de onderbouwing van de maatregelen is gebruik gemaakt van de expertise binnen het waterschap en diverse technisch-inhoudelijke studies zoals samengevat in het Arcadis adviesrapport (874141)².

Hoofdstuk 2 van deze notitie vat de KRW-impuls Brabant samen. In hoofdstuk 3 zijn de verschillende impulsmaatregelen nader uitgewerkt. In dit hoofdstuk is ook aangegeven welke impulsmaatregelen al in 2025 zijn gestart. Hoofdstuk 4 beschrijft de wijze van uitvoering en voortgangsbewaking. Hoofdstuk 5 gaat in op de risico’s van het niet (volledig) uitvoeren van voorgestelde KRW-(impuls)maatregelen. Hierbij is ook een link gelegd met de bedrijfswaarden.

2. KRW-impuls Brabant

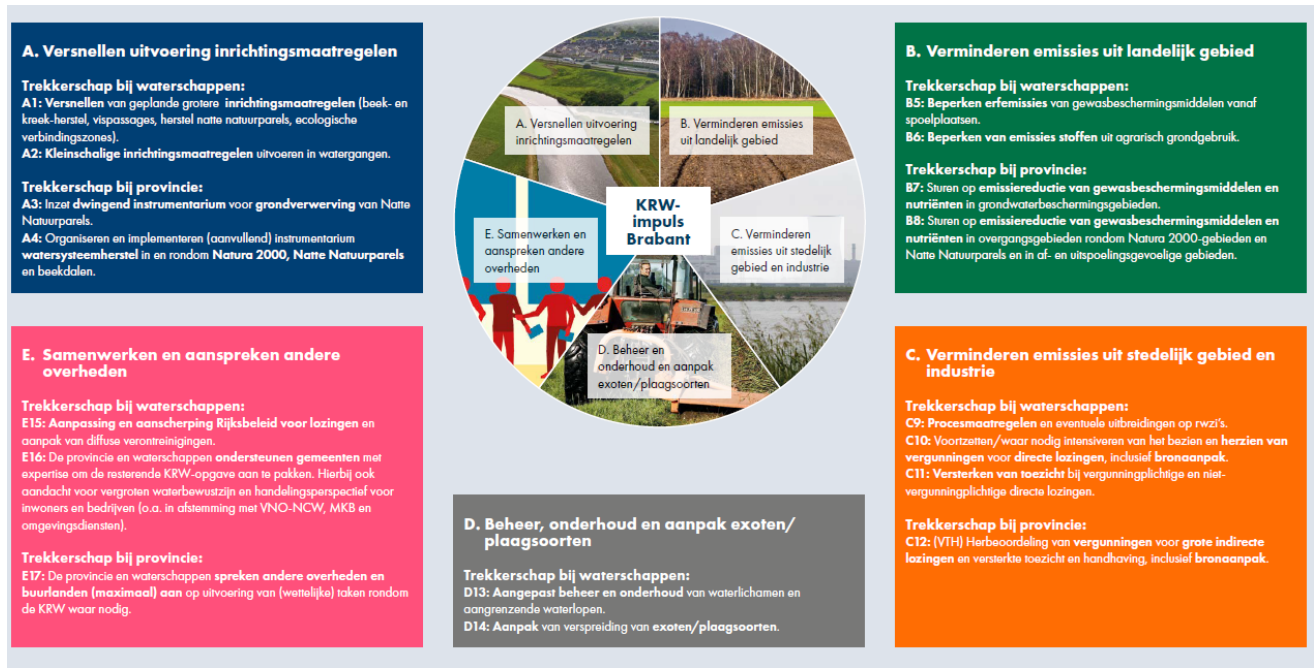
Recente rapporten benadrukken dat de waterkwaliteit en -kwantiteit in Nederland nog niet volledig op orde zijn. Dit blijkt uit *Scherper aan de Wind* (Universiteit Utrecht, 2023), *Goed Water, Goed Geregeld* (RLI, 2023), *Koepelrapport Tussenevaluatie KRW | Rapport | Rijksoverheid.nl* en het *rapport* van de Europese Commissie over de uitvoering van de kaderrichtlijn water (2025). Aanvullende maatregelen zijn nodig om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027 te behalen. De Brabantse waterschappen en de provincie Noord-Brabant hebben afgesproken zich maximaal in te spannen voor de resterende KRW-opgave tot eind 2027. Deze ambitie is uitgewerkt in de KRW-impuls Brabant. De KRW-impuls Brabant richt zich op drie sporen:

1. **Het in kaart brengen van knelpunten** in de uitvoering van de reeds afgesproken KRW-maatregelen (periode 2022-2027).
2. **Het opstellen van een aanvullend handelingsperspectief** voor de KRW-opgave, inclusief het aanpakken van knelpunten in de huidige uitvoering. Dit omvat mogelijke impulsmaatregelen voor de periode tot eind 2027, met een doorkijk naar de KRW-opgave tot eind 2033.
3. **Het opstellen van een juridisch onderbouwde motivatie** voor de mate van KRW-doelbereik in 2027 binnen de provincie Noord-Brabant. Dit is bedoeld om de situatie helder te communiceren richting het Rijk, de Europese Unie of een rechter.

De strategienota (888379) beschrijft de *gezamenlijke* koers van de Brabantse waterschappen en de provincie voor de uitvoering van aanvullende maatregelen voor de resterende KRW-opgave tot eind 2027. De strategie is nu uitgewerkt voor de eerste twee sporen. Het derde spoor wordt uitgewerkt door een aparte Brabantse werkgroep. Hierbij zijn de landelijke handreikingen voor toepassing van uitzonderingsbepalingen, zoals vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg KRW, het vertrekpunt. Figuur 1 vat het gezamenlijk maatregelpakket van de provincie en waterschappen samen (‘de KRW-impulsmaatregelen Brabant in een oogopslag’).

¹ Waterschap Rivierenland heeft maar een klein deel van het beheergebied liggen in Brabant en werkt primair samen met partijen in het stroomgebied Rijn-west voor de uitwerking van het KRW-impulsprogramma. Waterschap Rivierenland ondersteunt de aanpak in Brabant maar stelt deze niet bestuurlijk vast. Dit waterschap heeft een vergelijkbaar KRW-maatregelpakket ontwikkeld.

² Handelingsperspectief KRW-impuls Brabant. Samenwerken aan resterende opgaven voor KRW-doelbereik. Arcadis, 17 januari 2025. Adviesrapport in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta.

Figuur 1: De KRW-impulsmaatregelen Brabant in een oogopslag.

3. Voorstel KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta

Dit hoofdstuk vat de strekking van de maatregelen samen waarvoor het waterschap trekker is. De maatregelen zijn gegroepeerd in vijf hoofdcatégorieën (zie Figuur 1):

- A. Versnellen uitvoering inrichtingsmaatregelen.
- B. Verminderen emissies uit landelijk gebied.
- C. Verminderen emissies uit stedelijk gebied en industrie.
- D. Beheer, onderhoud en aanpak exoten/plaagsoorten.
- E. Samenwerken en aanspreken andere overheden.

De provincie en de drie waterschappen werken het overgrote deel van de maatregelen in gezamenlijkheid verder uit. De KRW is immers een gedeelde verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd is per maatregel een duidelijke verdeling van het ‘trekkerschap’ vastgesteld. Deze taakverdeling zorgt ervoor dat voor elke maatregel een helder aanspreekpunt is om de voortgang te bewaken, bestuurlijke besluiten te faciliteren en de uitvoering effectief te coördineren. Deze notitie werkt de KRW-impulsmaatregelen uit waarvoor het waterschap trekker is. Zie voor een nadere toelichting op de maatregelen waarvoor de provincie trekker is de (Brabantse) strategienota (888379). Bijlage 1 vat de voorgestelde impulsmaatregelen samen, inclusief expert inschatting van de effectiviteit (uit Arcadis rapport) en raming van benodigde extra inzet (begrotingsvoorstel KRW-impuls 2026 en 2027). Uit het Arcadis rapport zijn alleen die maatregelen geselecteerd waarvoor een positieve bijdrage aan KRW-doelbereik is ingeschat (‘+’ of ‘++’). Maatregelen met een ingeschatte neutrale (‘0’) of negatieve bijdrage aan KRW-doelbereik (‘-’ of ‘--’) zijn niet overgenomen. Relevante documenten over de KRW-impuls Brabant zijn te raadplegen op: [KRW-impuls Brabant: samen werken aan schoner en gezonder water - Brabant](#).

3.1 Versnellen uitvoering inrichtingsmaatregelen (categorie A)

A1	Versnellen uitvoeren van geplande grotere inrichtingsmaatregelen
A2	Kleinschalige inrichtingsmaatregelen (‘bouwen met natuur’)

Waar gaat het over?

Het waterbeheerprogramma 2022-2027 bevat het KRW-maatregelpakket waarvoor het waterschap trekker is. Alhoewel er sinds 2010 al veel maatregelen zijn uitgevoerd, resteert er nog een pittige opgave (zie Tabel 1). De tussenstand per 1 januari 2025 laat zien dat gemiddeld 55% van alle afgesproken KRW-maatregelen is uitgevoerd. Kijken we alleen naar de inrichtingsmaatregelen, dan is dat circa 41%. De benodigde grondpositie is daarbij een kritische succesfactor. Ook vraagt een integrale gebiedsgerichte aanpak, waarbij waterkwaliteit/KRW een van de opgaven is, de nodige doorlooptijd en capaciteit. Daarbij zijn de kosten voor uitvoering (fors) gestegen (inflatie, energiekosten, duurzame wijze van uitvoering). Bij KRW-waterlichamen die ook als ecologische verbindingzones zijn aangewezen speelt bovendien dat in veel gevallen afspraken zijn gemaakt over verdeling van realisatie en financiering tussen waterschappen (10 meter van de 25 meter brede stroken) en gemeenten (15 meter van de 25 meter), maar dat gemeenten lang niet altijd hun aandeel kunnen of willen aanpakken. Aanpak van alleen het waterschapsdeel is in die gevallen niet altijd doelmatig.

Tabel 1: Stand van zaken realisatie afgesproken KRW-maatregelen Brabantse Delta (per 1/1/2025)

Maatregel	Realisatie SGBP1 (2010 - 2015)	Realisatie SGBP2 (2016 - 2021)	Realisatie SGBP3 (2022 - heden)	Nog te realiseren tot eind 2027	Percentage gerealiseerd van opgave 2022-2027
EVZ (km)	148,8	60,2	22,9	44	34%
BKH (km)	89,6	11,8	13,4	53,2	20%
NNP (ha)	2.048	193	1.364	876	61%
Vismigratieknelpunten (stuks)	36	15	11	5	85%
Bouwen met natuur (km)	n.v.t.	n.v.t.	5,9	78,7	7%
Akkerrandenbeheer (km)	n.v.t.	n.v.t.	792,3	206,7	79%
Extensief maaien (km)	n.v.t.	n.v.t.	466,8	0	100%

Noot: van de vijf resterende vispassages is stuw Galder al passeerbaar voor grotere vissen, maar werkt deze nog niet optimaal voor kleinere vissen (te hoog peilverschil). Na uitvoering van het project Markdal Noord (stuw Blauwe Kamer) zal dat probleem zijn opgelost. Twee gemalen (Keizersveer en Tonnekreek) zitten in het bestaande project voor aanleg van vispassages. De beoogde vispassage bij de Bredaseweg Tilburg is onderdeel van het nieuwe, geprogrammeerde project Beekherstel Bredaseweg-Gilzerbaan.

Wat gaan we doen?

- Voor het versnellen van de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen zet het waterschap sinds april 2024 in op versterking van het planvormingsproces waarin met gebiedspartners (integrale) projecten worden voorbereid. Sinds oktober 2021 zet het waterschap versterkt in op anticiperende en strategische grondaankoop.
- Met de provincie borgen we aanvullende financiering van de al afgesproken KRW-maatregelen (pakket 2022-2027) voor tijdige uitvoering. Dit is gekoppeld aan het proces van de evaluatie van de ‘maatwerkovereenkomst Groenblauwe opgaven in het gebied van Brabantse Delta’ ([Provincie en waterschappen werken samen aan natuur- en wateropgaven in Brabant | Waterschap Brabantse Delta](#)). Aanvullende afspraken hebben betrekking op gestegen kosten voor grondverwerving en uitvoering.
- We beschouwen beschikbaarheid van benodigde gronden als het belangrijkste aandachtspunt. Op veel plekken lukt het goed om gronden te verwerven of afspraken te maken over het gebruik van gronden. Dit is echter niet overal het geval. Provincie en waterschap zijn bereid meer dwingend

instrumentarium in te zetten voor cruciale stukken van KRW-inrichtingsmaatregelen, wanneer het op vrijwillige basis niet lukt. Het gaat dan om gedoogplicht, verplichte kavelruil, aanpassing van planologische functies van gronden en volledige schadeloosstelling/onteigening (als uiterste middel). De ervaring leert dat als je de onteigeningstitel mag inzetten, je een betere prijs kunt bieden aan een ondernemer, waardoor je er vaak in der minne kan uitkomen zonder daadwerkelijke onteigening.

- We maken afspraken met gemeenten over uitvoering van de aanleg/beheer van ecologische verbindingzones. Dit is onderdeel van het KRW-impuls proces met gemeenten (zie ook E16).
- We maken duidelijke afspraken met gemeenten ('als één overheid') om plan- en vergunnings-procedures zo voortvarend mogelijk te laten verlopen en stellen alles in het werk om te voorkomen dat de uitvoering van projecten stil komt te liggen.
- We voeren de afgesproken 'bouwen met natuur' maatregelen uit en verkennen kansen voor de volgende planperiode (2028-2033).

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

Arcadis adviseert om circa 3,25 fte per waterschap extra in te zetten voor versnelling van de uitvoering, waaronder watersysteemherstel in en rondom natte natuurgebieden en beekdalen. Ook zijn extra financiële middelen nodig voor uitvoering vanwege gestegen kosten (€500.0000 in totaal) en voor grondverwerving in geval van volledige schadeloosstelling (niet geraamd door Arcadis). Arcadis concludeert dat het waterschap kleinschalige beekherstelmaatregelen al heeft verankerd in het huidige waterbeheer-programma (78,7 km). Waterschap Brabantse Delta geeft als volgt invulling aan de versnellingsadviezen:

- Omdat de rekenkamercommissie van waterschap Brabantse Delta in 2021 concludeerde dat een versnelling nodig is, zijn er vanaf medio 2021 acties in gang gezet. Er was toen nog geen sprake van een KRW-impuls Brabant. Zo zijn er bijvoorbeeld in extra financiële middelen gereserveerd voor anticiperende en strategische grondaankoop.
- Het waterschap werkt sinds april 2024 met een planvormingsteam (4fte) dat (onder andere) projecten voor uitvoering van KRW-maatregelen voorbereidt in (integrale) gebiedsprocessen met stakeholders. In maart 2025 is een vijfde planvormer aan het team toegevoegd. Voor grondverwerving is met het oog op de KRW-opgave tijdelijk 1 fte extra vrijgemaakt.
- Voor gestegen kosten voor uitvoering neemt het waterschap de raming van Arcadis over. Voor grondverwerving in geval van volledige schadeloosstelling gaat het waterschap uit van €100.000 extra in zowel 2026 als 2027.
- De totale opgave voor bouwen met natuur (kleinschalige beekherstelmaatregelen) wordt projectmatig voor het hele beheergebied opgepakt.

3.2 Verminderen emissies uit landelijk gebied (categorie B)

B5	Beperken erfemissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf speelplaatsen (versnellen)
-----------	--

Waar gaat het over?

Uit onderzoek vanuit 'Schoon Water voor Brabant' blijkt dat er op sommige plaatsen in Brabant water met hoge concentraties aan gewasbeschermingsmiddelen in de riolering terecht komt door erfafspoeling bij het schoonspuiten van (onderdelen van) spuitvoertuigen en tanks. Daarnaast kan het voorkomen dat spoelwater rechtstreeks in het oppervlaktewater terechtkomt. Regelgeving schrijft voor dat dit schoonspuiten moet plaatsvinden op speelplaatsen (ook wel wasplaatsen genoemd) en het water dat daarbij vrijkomt moet worden gerecirculeerd en niet mag afstromen naar het oppervlaktewater of de riolering. Metingen van de waterschappen wijzen uit dat die regelgeving mogelijk niet overal volledig wordt nageleefd.

Wat gaan we doen?

- Voor eind 2027 versneld bezoeken van alle circa 400 bedrijven met een speelplaats. De waterschaps-inzet richt zich op voorlichting/communicatie en toezicht, in overleg met de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant.
- De Brabantse waterschappen werken op dit moment al aan aangescherpt beleid, onder andere om niet afhankelijk te zijn van heterdaad betrapting, maar ook handhavend op te kunnen treden bij meetwaarden die duiden op overtreding van regelgeving.

- Afspraken maken met gemeenten over de benodigde inzet van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. Dit pakken we mee in het KRW-impuls proces met gemeenten (zie ook maatregel E16).

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

Arcadis adviseert de waterschappen om 1 fte extra in te zetten voor de jaren 2025-2027. Op basis van eigen metingen zet Brabantse Delta in op een *versnelde* uitvoering van deze maatregel. Deze maatregel is al gestart in 2025 waarbij de personele inzet geborgd is binnen de bestaande formatie. Aanvullend is tijdelijk extra inzet nodig (1 fte in 2026). Belangrijk hierbij is het samen optrekken met de omgevingsdienst, hetgeen ook tijdelijk extra inzet van de omgevingsdienst vergt.

B6	Beperken emissies van stoffen uit agrarisch grondgebruik (stimuleringsmaatregelen)
B7	<i>Sturen op emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in grondwaterbeschermingsgebieden. De provincie Noord-Brabant is hiervoor trekker.</i>
B8	<i>Sturen op emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en Natte Natuurparels en in af- en uitspoelingsgevoelige gebieden. De provincie Noord-Brabant is hiervoor trekker.</i>

Waar gaat het over?

Stimuleringsmaatregelen zijn een effectieve aanvulling op generiek beleid voor het beperken van emissies van stoffen uit landelijk gebied. Daar waar de provincie inzet op generieke, provinciale regels (B7 en B8), legt het waterschap in eerste instantie de nadruk op stimuleringsmaatregelen. Het waterschap levert al een aantal jaren bijdragen aan stimuleringsprogramma's zoals Schoon Water en BodemUP en werkt met ZLTO samen aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Door actiever te communiceren over emissiebeperkende maatregelen en deze gericht te stimuleren, kan nog een extra bijdrage worden geleverd aan KRW-doelbereik. De KRW-impuls betreft daarom ook extra inzet op stimuleringsmaatregelen.

Deze maatregel B6 heeft een belangrijke link met de maatregelen B7 en B8 waarvoor de provincie trekker is (sturen op emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en natte natuurparels en in af- en uitspoelingsgevoelige gebieden). Voor het beperken van emissies van stoffen uit agrarisch grondgebruik is het belangrijk een gebiedsgerichte aanpak te kiezen, afgestemd op de aard en omvang van de resterende KRW-opgave. De provincie en waterschappen zetten daarom in op maatwerk waarbij samen met belanghebbenden naar een optimale mix van maatregelen wordt gezocht. In de geest van het advies van de Universiteit Utrecht ('KRW-essay') wil de provincie daarbij meer gebruik maken van sturende maatregelen en ervaring opdoen met doelsturing. Waterschappen en gemeenten kunnen ook meer sturen waar nodig, het waterschap door het stellen van maatwerkregels in de waterschapsverordening. Het waterschap kan ook bezien of de regelgeving voor in pacht uitgegeven gronden moet worden aangescherpt.

Wat gaan we doen?

- Als onderdeel van bestaande stimuleringsprogramma's zoals BodemUp en Schoon Water Brabant opstellen en uitrollen van een meerjarige communicatiestrategie over inzet van minder belastende werkwijzen en technieken voor bemesting en gewasbescherming.
- Stimuleren natuurlijke inrichting van bufferstroken (in beginsel 1, 3 of 5 meter of breder in gebieden waar daar draagvlak voor is).
- Verkennen of er nog meer gedaan kan worden met onderhoudsmaaisel door dit als organische bron in te verwerken op percelen van ondernemers die langs waterlopen liggen (pilot in 2026).
- De provincie en de waterschappen ontwikkelen een kaart die inzicht biedt in de gebieden met een verhoogd risico op af- en uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Mede op basis van deze kaart wordt bekeken in welke (stroomgebieden van) KRW-waterlichamen er maatwerkregels en/of (extra) stimuleringsmaatregelen zijn gewenst. De nutriëntenstudie Maas stroomgebied (zie AB mededeling 759178) vormt hierbij belangrijke basisinformatie.
- De provincie en waterschappen bekijken welke maatwerkregels er waar gewenst zijn en in welke instrumenten (waaronder waterschapsverordening) die het beste verankerd kunnen worden. Hierbij is het belangrijk ook af te stemmen met gemeenten (zie ook maatregel E16). Dit geldt in beginsel voor alle KRW-parameters (niet alleen nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen). Per waterlichaam bekijken we welke waterkwaliteitsparameters niet aan de norm of het gestelde doel voldoen, pellen

dan af wie hiervoor maatregelen moet treffen. Als dat het waterschap is, dan zal bekeken worden of er aanvullende maatwerkregels nodig zijn. We stemmen de aanpak en het stellen van maatwerkregels af met de andere Brabantse waterschappen en de provincie.

- Het waterschap bekijkt bij de herziening van het vastgoedbeleid of de waterkwaliteitsregels voor pachtgronden kunnen worden aangescherpt. Hierbij vindt ook afstemming en uitwisseling plaats met de andere Brabantse waterschappen.
- Provincie en waterschappen brengen in 2025-2026 in beeld of het aanscherpen of toevoegen van regels voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en mest op in pacht uitgegeven gronden bij gemeenten en terreinbeheerders effectief kan zijn in relatie tot KRW-doelbereik. Provincie en waterschappen gaan actief de samenwerking aan met gemeenten (zie ook maatregel E16), zodat dit aspect wordt meegenomen in bredere afspraken over duurzaam grondgebruik. Dit sluit tevens aan bij de aanpak en het leernetwerk duurzame pachtuitgifte, dat wordt getrokken door het Groen Ontwikkelfonds (GOB).

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

Arcadis adviseert de waterschappen en provincie om aanvullende middelen vrij te maken voor versterkte inzet op bestaande stimuleringsregelingen. Daarnaast adviseert Arcadis om meer regels te stellen voor gebiedsgericht maatwerk in uit- en afspoelingsgevoelige gronden. Waterschap Brabantse Delta neemt deze adviezen over (zie onder ‘wat gaan we doen?’). Arcadis adviseert om 0,5 fte en €50.000 extra per jaar in te zetten voor stimuleringsmaatregelen. Waterschap Brabantse Delta zet in totaal voor 2026 en 2027 €500.000 extra in en borgt de aansturing daarvan in de bestaande formatie.

3.3 Verminderen emissies stedelijk gebied en industrie (categorie C)

C9	Procesmaatregelen op rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's), ter verhoging van het zuiveringsrendement voor fosfor.
----	---

Waar gaat het over?

De huidige rwzi's zijn geschikt om organische stof, N en P (nutriënten) te verwijderen tot aan de huidige vergunningseisen. De ‘Maas bronnenanalyse nutriënten’ ([KRW-doelbereik en resterende opgave 2027 voor de nutriënten in de Maasregio | Hydrotheek](#)) geeft aan welke resterende reductieopgave er per KRW-waterlichaam is voor stikstof (N) en fosfor (P), uitgesplitst naar de belangrijkste bronnen (rwzi's, landbouw en buitenland; de zogeheten ‘methode Schipper’, zie voor uitleg over deze methode de AB-mededeling 759178). Om de gestelde waterkwaliteitsnormen te kunnen halen moeten alle bronnen hun aandeel in de emissiereductie leveren. Uit een expertanalyse van het waterschap blijkt dat er op een viertal rwzi's substantiële reductiemogelijkheden zijn voor fosfor door in zomerhalfjaar procesmaatregelen te treffen. Daarmee wordt de reductieopgave volgens de ‘methode Schipper’ nog niet volledig gehaald: daarvoor zijn grotere uitbreidingen/aanpassingen nodig die niet uitvoerbaar zijn voor eind 2027. Plannen hiervoor worden uitgewerkt voor na 2027.

Nadere, inhoudelijke toelichting:

De huidige rwzi's zijn niet ontworpen voor, en niet in staat om, aan de eisen te voldoen die de nieuwe EU-richtlijn stedelijk afvalwater (ERSA) en de KRW-opgave stellen. De meeste rwzi's moeten daarvoor worden uitgebreid met een processtap voor extra N- en P-verwijdering en in elke geval de grotere rwzi's met een extra processtap voor microverontreinigingen-verwijdering (Bath, Nieuwveer en Dongemond). Dit vereist planvorming en grote investeringen in bouwprojecten, en kost jaren. Dergelijke maatregelen zijn niet uitvoerbaar voor eind 2027.

- De ERSA vraagt grote rwzi's (> 150.000 i.e.) eerst aan te pakken. De exacte aangescherpte effluent-eisen voor N en P zijn bekend, evenals het vereiste verwijderingsrendement voor (een gedefinieerd pakket) microverontreinigingen.
- De KRW vraagt rwzi's aan te pakken die op gevoelig water lozen, en dat zijn juist wat kleinere rwzi's. Er is landelijk nog geen duidelijk beeld van de kwaliteitseisen waaraan het effluent van deze rwzi's dan moet voldoen (lees: voor een breder scala chemische stoffen dan organische stof, N en P). In dit kader past ook het aanvullende monitoringsprogramma van één jaar, dat een breed pakket aan chemische stoffen meet in het effluent en in het oppervlaktewater bij de rwzi's om zo inzicht te krijgen in het effect van de lozingen op de oppervlaktewaterkwaliteit (zie ook maatregel C11b).

Wat gaan we doen?

- Technische procesoptimalisaties (= extra ijzer of aluminiumdosering) op de rwzi's Baarle-Nassau, Halsteren, Rijen en Riel zodat de concentratie fosfor in het effluent verder vermindert (zomerhalfjaar). Dit betreft een tijdelijke maatregel in afwachting van structurele, grotere aanpassingen/uitbreidingen (na 2027). Het is belangrijk om deze maatregelen te treffen omdat het waterschap hiermee een begin maakt met de resterende reductieopgave. Aanvullend zullen ook maatregelen in het landelijk gebied en in Vlaanderen een aandeel in de emissiereductie moeten leveren.
- Maatregelen uitwerken voor de periode na 2027.

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

De voor- en nadelen van de korte termijn impulsmaatregelen zijn uitgewerkt op uitvoerbaarheid en doelmatigheid. Conclusie is dat met procesoptimalisaties in het zomerhalfjaar op vier rwzi's een substantiële reductie van het P-gehalte in effluent kan worden bereikt. Voor N-verwijdering geldt dit niet. In het winterhalfjaar is zo'n procesoptimalisatie voor fosfor hoogstwaarschijnlijk niet doelmatig vanwege negatieve effecten op de N-verwijdering. Het structureel verder verwijderen voor zowel N en P vraagt om kostbare, na-geschakelde technieken die niet voor eind 2027 uitvoerbaar zijn. Arcadis geeft hiervoor een grove indicatie van €1 tot 10 €miljoen per rwzi, afhankelijk van de omvang en noemt aanvullende capaciteit voor beheer van de aangepaste/uitgebreide installaties. Plannen hiervoor zijn in ontwikkeling, inclusief een raming van benodigde middelen.

C10	Voortzetten/waar nodig intensiveren van het bezien en herzien van vergunningen voor directe lozingen, inclusief bronaanpak.
C11	Versterken van toezicht bij vergunningsplichtige en niet vergunningsplichtige directe lozingen. Meer grip op indirecte lozingsbronnen.
C12	<i>(VTH) herbeoordeling van vergunningen voor grote indirecte lozingen en versterkte toezicht en handhaving, incl. bronaanpak. Provincie Noord-Brabant is hiervoor trekker.</i>

Waar gaat het over?

- C10: Het is belangrijk de lozingsvergunningen actueel te houden en periodiek aan te passen op nieuwe vereisten. Daar heeft de Europese Commissie de lidstaat Nederland ook op aangesproken (ingebrekestellingsprocedure). De Brabantse waterschappen zijn daarom bezig met het tegen het licht houden en waar nodig KRW-proof maken van lozingsvergunningen. Het betreft het bezien (elke vier jaar) en herzien (elke 8 jaar) van een vergunning. Dit is een maatregel die direct bijdraagt aan lagere concentraties aan stoffen in het oppervlaktewater, gericht op het voldoen aan normen voor chemische stoffen. Ook draagt het bij aan een vermindering van de toxische druk op het waterleven. Europese en nationale beleidsontwikkelingen en toevoeging van nieuwe stoffen aan de lijst van prioritaire stoffen (waaronder PFAS-verbindingen) zijn continue activiteiten. Daarom is een periodieke actualisatie van lozingsvergunningen nodig.
- C11: Ook is het nodig uitvoering van toezicht (en zo nodig handhaving) op zowel vergunningsplichtige lozingen, meldingsplichtige lozingen als lozingen vallend onder algemene regels te versterken. De waterschappen en omgevingsdiensten verwachten dat intensivering van toezicht en bijbehorende monitoring op KRW-parameters leidt tot meer praktijkinzicht in productieprocessen, gebruikte stoffen en lozingen, waardoor gerichte aanpak van eventuele knelpunten mogelijk is via bijvoorbeeld communicatie/voorlichting, handhaving, aangescherpt beleid en/of maatwerkvoorschriften. Het zicht op de aard en omvang van indirecte lozingsbronnen is onvoldoende. Daarom bundelen waterschap, gemeenten en omgevingsdienst de krachten om ook hierop meer grip te krijgen.

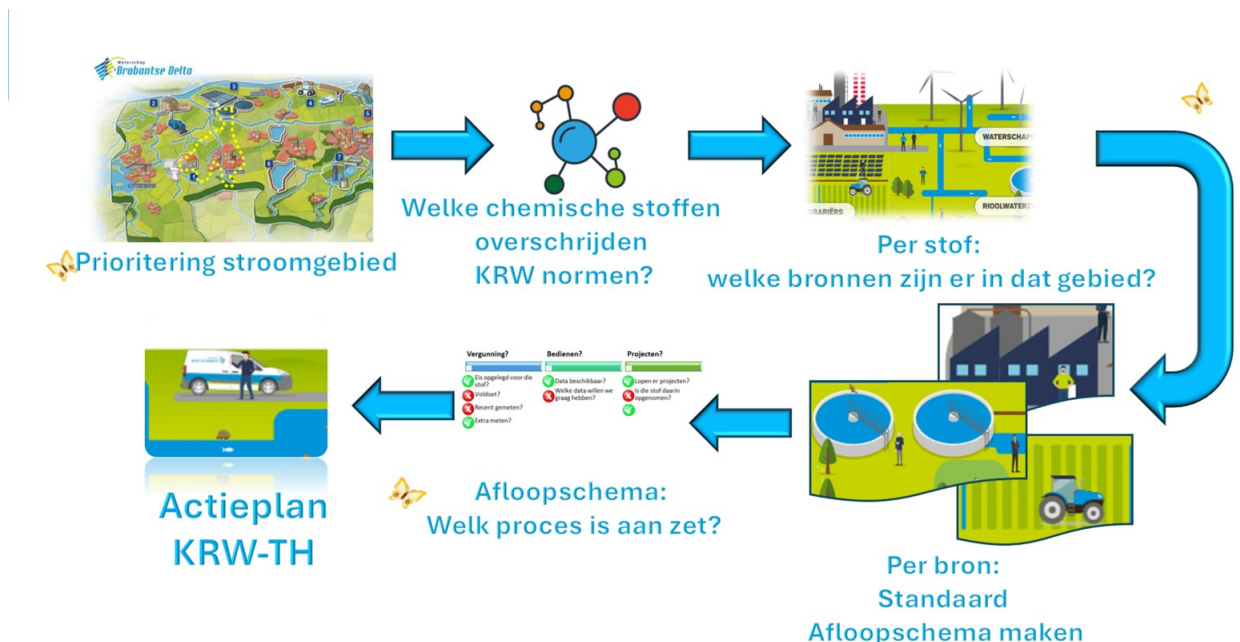
Wat gaan we doen?

- C10: Waterschap Brabantse Delta is gestart met het tegen het licht houden en waar nodig herzien van bestaande vergunningen voor directe lozingen op oppervlaktewateren. Het gaat om 35 directe lozers, waarvan 10 rwzi's (maatwerkvoorschriften), 12 drinkwaterpompstations en 13 bedrijven (vergunningen). De inzet is om de actualisatie van de 25 vergunningen eind 2025 afgerond te hebben. Mochten er aanvullende maatwerkregels worden gesteld voor waterkwaliteit, bijvoorbeeld via de waterschapsverordening dan kan dat leiden tot een extra capaciteitsvraag.
- C11: De waterschappen werken een prioritering uit voor het versterken van toezicht in 2025-2027 op basis van inzicht in de meest relevante directe en indirecte lozingen voor KRW-doelbereik, in samenwerking met de relevante gemeenten en omgevingsdiensten (Schone Maas Water Keten) en het

KRW-programmabureau voor het Maas stroomgebied. Specifiek voor Brabantse Delta gaat het om drie maatregelen die sterk met elkaar samenhangen.

- * C11a: De aanpak van de ‘ontwikkelpilot’ Rietkreek-Lange Water (2025) uitrollen over andere stroomgebieden van KRW-waterlichamen zodat we weten waar de grootste restopgaven liggen voor indirecte lozingsbronnen van probleemstoffen voor de waterkwaliteit en welke maatregelen we nog kunnen treffen (2025, 2026 en 2027). Zie figuur 2 voor de stappen van de ‘ontwikkelpilot’.
- * C11b: Hotspots voor probleemstoffen in beeld brengen door het meten van een breed pakket aan chemische stoffen in het effluent en oppervlaktewater bij rioolwaterzuiveringsinstallaties (2025, 2026).
- * C11c: Meten en bemonsteren op specifieke locaties voor nauwkeurige bronopsporing van probleemstoffen als basis voor risicogericht toezicht (2025, 2026, 2027).

Hierbij levert maatregel C11b basisinformatie om de maatregelen C11a en C11c succesvoller te kunnen uitvoeren. Deze drie maatregelen zijn ook belangrijk voor de verantwoordingsplicht over de KRW-inzet van het waterschap. Bij positieve resultaten van C11c kan overwogen worden deze aanpak in de volgende planperiode (2028-2033) door te zetten. Via het betrekken en aanspreken van gemeenten (zie ook impulsmaatregel E16) kan gestuurd worden op het laten opnemen van voldoende ruimte voor omgevingsdiensten voor versterkt toezicht.

Figuur 2: processtappen ‘ontwikkelpilot’ Rietkreek-Lange Water

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

De inzet en planning voor het actualiseren van de lozingsvergunningen voor directe lozingen op oppervlaktewater is conform het advies van Arcadis. Hierbij werkt het waterschap steeds met de meest recente, landelijk vastgestelde KRW-handreikingen en toetsingskaders. Mochten wijzigingen in de waterschapsverordening en toename in maatwerkvoorschriften aan de orde zijn, dan zal de benodigde capaciteit opnieuw tegen het licht gehouden worden. Arcadis geeft aan dat waterschap Brabantse Delta het adviesrecht voor indirecte lozingsvergunningen voldoende heeft geborgd in de formatie. Hiervoor is wel aanvullende capaciteit nodig bij de provincie Noord-Brabant, de waterschappen Aa en Maas en De Dommel en de omgevingsdiensten. Met de drie met elkaar samenhangende maatregelen C11a t/m C11c geeft het waterschap een consistente, risico-gestuurde invulling aan het advies om het toezicht bij vergunningplichtige en niet-vergunningplichtige directe en indirecte lozingen te versterken. Voor deze stoffenimpuls

die we uitvoeren in nauwe samenwerking met gemeenten en omgevingsdienst is tijdelijk meer capaciteit nodig (3fte) dan ingeschat door Arcadis (0,5fte).

3.4 Beheer, onderhoud en plaagsoorten/exoten (categorie D)

D13	Aangepast (extensief) onderhoud van waterlichamen en aangrenzende wateren
D14	Aanpak van verspreiding van plaagsoorten/exoten.

Waar gaat het over?

- D13: Het waterschap onderhoudt waterlopen (maaïen en baggeren) om de waterafvoerfunctie te kunnen garanderen en problemen met wateroverlast zoveel mogelijk te beperken. De wijze van beheer en onderhoud van waterlopen (bijvoorbeeld de frequentie) heeft sterke invloed op de oever- en watervegetatie, en daarmee op de structuur en habitatdiversiteit. Aangepast, meer ecosysteemgericht beheer en onderhoud komt direct ten goede aan waterplanten, algen, macrofauna en vissen, en is ook goed voor het natuurlijk reinigend vermogen. Het waterschap heeft het maaibeheer van wateren en oevers in de afgelopen jaren al aangepast naar meer natuurvriendelijke werkwijzen. Het gaat dan om aanpassingen die inpasbaar zijn bij het borgen van de goede aan- en afvoerfunctie, conform het Algemeen Onderhoudsplan Watersystemen en Waterkeringen ([Algemeen Onderhoudsplan Watersystemen en Waterkeringen | Waterschap Brabantse Delta](#)).
- D14: Aanpak van exoten is van belang voor behoud en ontwikkeling van de inheemse soortendiversiteit, die relevant is voor de Nederlandse wijze van beoordeling van de ecologische toestand conform de KRW. Aangezien exoten de soortendiversiteit aanzienlijk kunnen beïnvloeden, is aanpak van exoten een effectieve maatregel. Provincies zijn verantwoordelijk voor de bestrijding en beheersing van invasieve exoten. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de aanpak van de muskus- en beverrat conform de Omgevingswet. Voor overige soorten (waaronder rivierkreeften) is het Rijk (ministerie LNV) verantwoordelijk.

Wat gaan we doen?

- D13: We zetten het extensief, aangepast onderhoud voort en kijken bij actualisatie van watersysteemanalyses of er nog ecologische winst mogelijk is door meer op meer plaatsen gedifferentieerd, extensief maaibeheer uit te voeren. Ook afvoer van het maaisel dat vrijkomt bij maaiwerkzaamheden is een aandachtspunt. Maaisel afvoeren betekent dat nutriënten uit het systeem worden verwijderd (vershraling). Tevens worden zo ammoniumpieken en zuurstofgebrek door afbraak van plantenresten in het watersysteem voorkomen. Zie ook maatregel B6c.
- D14: uitvoeren van het project ‘uitvoeren beheersing plaagsoorten (periode 2025 –2027)’, mede als uitwerking van het plan van aanpak voor invasieve soorten van de provincie Noord-Brabant. Hierbij kijken we naar zowel beheersingsmaatregelen als ook naar herstelmaatregelen.

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

De maatregelen D13 en D14 zijn conform het advies van Arcadis. De financiering van de maatregelen is geborgd in de bestaande meerjarenbegroting.

3.5 Samenwerken en aanspreken (categorie E)

E15	Lobby voor aanpassen/aanscherpen Rijksbeleid voor lozingen (puntbronnen en diffuse bronnen)
E16	Ondersteunen van gemeenten bij resterende KRW-opgave (ambassadeurs)
E17	Maximaal aanspreken andere overheden en buurlanden

Waar gaat het over?

- Het landelijk beleid en wet- en regelgeving voor mest is en blijft voor KRW-doelbereik één van de sleutelfactoren. Een consistent rijksbeleid is de basis voor aanvullend, gebiedsgericht maatwerk in verschillende typen gebieden (grondwaterbeschermingsgebieden, overgangsgebieden rondom N2000 en natte natuurgebieden en uit- en afspoelingsgevoelige gebieden). Voor het 8e Nitraat Actie Programma is het belangrijk dat Rijk en regio heldere afspraken maken over een doelmatige mix van maatregelen

voor KRW-doelbereik (met speciale aandacht voor met nutriënten verontreinigde gebieden vanuit zowel oppervlaktewater als grondwater).

- Gemeenten vervullen een cruciale rol in en hebben een belangrijke medeverantwoordelijkheid voor het halen van de KRW-doelen. Zo vertalen gemeenten ruimtelijk beleid naar omgevingsvisies en -plannen en zijn zij verantwoordelijk voor de aanpak van riooloverstorten, regenwaterafkoppeling en vergunningverlening van kleine indirecte lozingen. Mede door capaciteitsgebrek en financiële uitdagingen staat de resterende KRW-opgave niet bij alle gemeenten hoog op de bestuurlijke agenda. Daarom bieden de provincie en waterschappen ondersteuning met expertise. De eindverantwoordelijkheid voor het treffen van gemeentelijke KRW-maatregelen blijft daarbij uiteraard liggen bij gemeenten.
- De provincie Noord-Brabant en de waterschappen nemen verantwoordelijkheid (en vermijden ‘vluchtheuvelgedrag’) door de benodigde maatregelen te realiseren die binnen het provinciale en waterschapsmandaat liggen. Daarnaast zetten de provincie en waterschappen in op actieve samenwerking en een aanspreekcultuur om andere overheden (in zowel Vlaanderen als Nederland) te stimuleren en verantwoordelijkheid te laten nemen voor de uitvoering van hun (wettelijke) KRW-taken.

Wat gaan we doen?

- E15: De provincie en waterschappen blijven het Rijk aanspreken op het belang van generieke wet- en regelgeving voor KRW-doelbereik. Het gaat bijvoorbeeld om het organiseren van (extra) toezicht op en handhaving van wet- en regelgeving door de daartoe bevoegde organisaties. Voor het landelijke beleid voor gewasbeschermingsmiddelen loopt een traject voor aanpassing van het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen aan KRW-doelen. Het is van belang dat dit wordt doorgezet. Provincie, waterschappen en omgevingsdiensten kunnen hierbij als ‘oren en ogen in het veld’ uiteraard ook een uitvoerende rol spelen. Daarbij is het belangrijk dat ‘signalen’ die de regionale partijen doorgeven aan de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA; bijvoorbeeld over bufferstroken) wel opgepakt (kunnen) worden door deze instantie. Met andere woorden: de NVWA moet er voldoende capaciteit voor hebben. Agendering van de KRW-onderwerpen loopt onder andere via de Unie van Waterschappen, de KRW-stroomgebiedsoverleggen (RBO Maas en RBO Schelde) en het Bestuurlijk Overleg KRW met de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Cruciale aandachtspunten zijn:
 - * Het aanscherpen en handhaven van regels rondom meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.
 - * Aanvullende financiering voor o.a. het gebiedsgericht sturen op duurzaam grondgebruik nu de gelden van het Nationaal Programma Landelijk Gebied zijn weggevalen.
 - * Een strikter toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen is nodig om fragmentatie van de aanpak te voorkomen en landelijke waterkwaliteitsdoelen te realiseren.
- E16: Een gemeentelijke KRW-ambassadeur (voor alle gemeenten in het beheergebied van Brabantse Delta), brengt in samenwerking met de gebiedsadviseurs van het waterschap en gemeentelijke adviseurs de restopgave en handelingsperspectieven van gemeenten in kaart. Afspraak is dat elke gemeente voor eind 2025 afspraken maakt over (financiering van) (aanvullende) gemeentelijke KRW-acties. Voor de communicatieaanpak (‘bewustwording bedrijven en inwoners’) zoeken provincie en waterschappen ook afstemming met gemeenten, omgevingsdiensten en het impuls traject van VNO-NCW en MKB-Nederland. Het waterschap bespreekt de resterende KRW-opgave ook in de bestuurlijke gesprekken met gemeenten (werkgroep’s en individueel).
- E17: De provincie en de waterschappen blijven inzetten op samenwerking binnen het internationale Maasstroomgebied. Deze is onmisbaar om grensoverschrijdende waterkwaliteitsproblemen aan te pakken. Provincie en waterschappen brengen met Vlaamse partners de resterende KRW-opgave in beeld en maken afspraken over de aanpak hiervan (‘joint fact finding proces’ onder regie van ministerie Infrastructuur en Waterstaat). Daarbij komen ook normverschillen en afwenteling aan bod. Mochten deze gesprekken met Vlaanderen te weinig opleveren, dan kan bestuurlijk worden opgeschaald via het Bestuurlijk Overleg KRW/Bestuurlijk Overleg Water. Waar nodig kan het Rijk issues met de buurlanden bespreken met de Europese Commissie (volgens de artikel 12 procedure van de KRW).

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

De provincie en waterschappen onderschrijven de conclusie van Arcadis dat een consistent rijksbeleid voor mest en toelating en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen van groot belang is voor het oplossen van de restopgaven voor deze stofgroepen. Randvoorwaarde hierbij is wel dat dit landelijke beleid goed wordt geïmplementeerd en nageleefd. Dat vraagt om voldoende toezicht en waar nodig handhaving (bijvoorbeeld door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit), ook door waterschappen (bijvoorbeeld bufferstroken) en

provincie (grondwaterbescherming). Voor verschillende microverontreinigingen is een risicogerichte benadering en een productenbeleid nodig dat is afgestemd op waterkwaliteitsdoelstellingen en normen. Het is belangrijk dat de Brabantse partijen deze boodschap gezamenlijk blijven uitdragen aan het Rijk, bijvoorbeeld via de Maas en Schelde stroomgebiedsoverleggen en in het Bestuurlijk Overleg KRW. Met een helder rijksbeleid is gebiedsgericht maatwerk voor het aanpakken van restopgaven goed uitlegbaar. Het aanspreken van en samenwerken met de rijksoverheid kan via de bestaande formatie en overlegstructuren. Waar nodig voor dossiervorming zullen belangrijke aandachtspunten schriftelijk worden gecommuniceerd.

De provincie en waterschappen zijn het met Arcadis eens dat gemeenten een zeer belangrijke groep stakeholders zijn voor KRW-doelbereik. Gemeenten spelen een centrale in de ruimtelijke ordening en zijn opdrachtgever voor de omgevingsdiensten. De voorgestelde KRW-ambassadeursregeling geeft een impuls aan bewustwording van gemeenten en de samenwerking met omgevingsdiensten wat belangrijk is voor de aanpak van KRW-probleemstoffen (directe en indirecte lozingen). Ook de samenwerking met en het aanspreken van de buurlanden is belangrijk, ook met het oog op dossiervorming. Waterschap Brabantse Delta heeft hiervoor de formatie al op sterkte gebracht met een senior gebiedsadviseur Vlaanderen als ook het versterken van de inzet voor advisering subsidies (waaronder Europese fondsen).

3.6 Randvoorwaarden

Waar gaat het over?

Om steeds de meest doelgerichte combinaties van maatregelen te kunnen treffen is het belangrijk inzicht te hebben in de effectiviteit van maatregelen. Voor het kunnen halen van biologische doelen is het van belang dat verschillende ecologische sleutelfactoren op orde zijn. Het gaat om complexe relaties tussen die sleutelfactoren die de toestand en het functioneren van aquatische ecosystemen bepalen (zie figuur 3). Om meer grip te krijgen op effecten van (combinaties van) maatregelen, is gerichte monitoring van ingreep-effectrelaties van belang. De waterschappen willen hier een impuls aan geven, ook met het oog op te selecteren vervolmaatregelen voor de volgende planperiode (2028-2033).

Figuur 3: Ecologische Sleutelfactoren (ESF, ontwikkeld door STOWA)

Wat gaan we doen?

- In het proces van actualisatie van de KRW-watersysteemanalyses en de nieuwe KRW-verkenner analyse (vast 'check' onderdeel van de Plan-Do-Check-Act cyclus) gaat het waterschap gericht monitoren op maatregel-effect relaties.

- De waterschappen in het Maas- en Scheldestroomgebied wisselen ervaringen uit met het grip krijgen op maatregel-effect relaties. De waterschappen maken daarbij een dashboard om de voortgang met doelbereik voor KRW/waterkwaliteit te kunnen volgen en transparant te maken.

Hoe is het advies van Arcadis verwerkt?

Arcadis adviseert €100.000 per jaar in te zetten op monitoring van maatregel-effectrelaties en hiervoor 0,5 fte in te zetten (2025-2027). Waterschap Brabantse Delta past dit vooralsnog in de bestaande formatie in en zet €200.000 in voor aanvullende monitoring in zowel 2026 als 2027 (pilotfase). Gedurende de pilotfase wordt verkend of, en zo ja welke structurele inzet hiervoor gewenst is, waarbij de samenhang tussen diverse wateropgaven een belangrijk aandachtspunt is.

3.7 KRW-impuls maatregelen 2025

Om geen kostbare tijd te verliezen is parallel aan het ontwikkelen van de gezamenlijke koers voor de KRW-impuls Brabant al een aantal maatregelen gestart. Met als randvoorwaarde dat ze binnen de begroting van 2025 inpasbaar zijn. Het betreft de volgende maatregelen (Tabel 2). Bij een positief besluit van het algemeen bestuur zullen deze maatregelen ook in 2026 en 2027 worden doorgezet.

Tabel 2. KRW-impulsmaatregelen met start in 2025

B5	Beperken erfemissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf spoelplaatsen (versnellen)
C9	Procesmaatregelen op vier rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's), ter verhoging van het zuiveringsrendement voor fosfor. Het betreft de rwzi's Baarle-Nassau, Halsteren, Rijen en Riel.
C11a	De aanpak van de 'ontwikkelpilot' Rietkreek-Lange Water (2025) uitrollen over andere stroomgebieden van KRW-waterlichamen zodat we weten waar de grootste restopgaven liggen voor indirecte lozingsbronnen van probleemstoffen voor de waterkwaliteit en welke maatregelen we nog kunnen treffen.
C11b	Hotspots voor probleemstoffen in beeld brengen door het meten van een breed pakket aan chemische stoffen in het effluent en oppervlaktewater bij rioolwaterzuiveringsinstallaties.
C11c	Meten en bemonsteren op specifieke locaties voor nauwkeurige bronopsporing van probleemstoffen als basis voor risicogericht toezicht.
E16	Bijdrage aan de regeling voor een gemeentelijk KRW-impuls ambassadeur in het beheergebied van Brabantse Delta.

4. Uitvoering

De provincie en de waterschappen zien de KRW-impuls Brabant als een gezamenlijke verantwoordelijkheid die ze 'als een overheid' in goede onderlinge afstemming willen vormgeven, ook met gemeenten. Daarbij is het belangrijk dat elke overheid zijn deel van de (wettelijke) waterkwaliteitstaken invult en de samenwerking zoekt waar nodig. Een consistente aanpak van de Brabantse overheden is belangrijk voor het betrekken en stimuleren van inwoners en ondernemers. Het trekkerschap voor de maatregelen is verdeeld naar gelang het zwaartepunt van taken en bevoegdheden. De Brabantse overheden zijn gezamenlijk aan zet en aanspreekbaar voor een goed resultaat en geven daarbij zelf het goede voorbeeld met het treffen van noodzakelijk geachte impulsmaatregelen.

Het (ambtelijk) regieteam KRW-impuls Brabant bewaakt de voortgang van de impulsmaatregelen en zorgt voor afstemming en bestuurlijke advisering. Daarbij blijft elke partij verantwoordelijk voor het tijdig organiseren en uitvoeren van de impulsmaatregelen. De bestuurlijke KRW-portefeuillehouders van provincie en waterschappen (Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta) geven sturing aan de uitvoering, bewaken de voortgang en informeren hierover het overleg van gedeputeerde staten met de Noord-Brabantse Waterschapsbond.

Binnen waterschap Brabantse Delta coördineert het KRW-kernteam onder regie van de programmadirecteur watersystemen de uitvoering van de impulsmaatregelen. Bestuurlijk wordt over de voortgang gerapporteerd via de periodieke bestuurlijke rapportages. In het jaarlijks kadernota proces zullen waar nodig voorstellen worden gedaan voor inzet van mensen en middelen. De uitvoering van KRW-(impuls)maatregelen wordt zoveel

mogelijk ingebed in de (integrale) gebiedsgerichte aanpak, tenzij de specifieke aard van een waterkwaliteitsopgave vraagt om een aparte aanpak, zoals bijvoorbeeld bij de impulsmaatregelen voor de aanpak van KRW-probleemstoffen. Bij de uitwerking van maatregelen worden stakeholders betrokken conform het beleidskader participatie van het waterschap ([#samencreatief](#); [Beleidskader Participatie \(#samencreatief\) | Lokale wet- en regelgeving](#)) en de participatieverordening ([Participatieverordening waterschap Brabantse Delta | Lokale wet- en regelgeving](#)).

Het KRW-impuls traject met gemeenten wordt uitgerold door de gemeentelijke KRW-ambassadeur voor het beheergebied van de Brabantse Delta in samenspraak met het KRW-kernteam (waterschap) de gebiedsadviseurs en een aantal gemeenten. Bestuurlijk vindt de afstemming plaats via de werkregio's en de Samenwerking Water West-Brabant.

5. Risicobeheer

5.1 Risico's en oorzaken

Het grootste risico voor de provincies en waterschappen gekoppeld aan de KRW is dat de KRW-doelen en -normen niet overal voor eind 2027 zullen zijn gehaald en dat voor het niet halen van bepaalde doelen er geen juridisch houdbare motivering kan worden opgesteld voor het doen van een beroep op de uitzonderingsbepalingen van de KRW. Hoewel de provincie de KRW-doelen voor de regionale watersystemen (grond- en oppervlaktewater) vaststelt, betreft het halen ervan een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheden (provincie, waterschap en gemeenten). Ook het Rijk heeft een belangrijk aandeel met het landelijk beleidskader voor bijvoorbeeld mest en gewasbeschermingsmiddelen en toelating van diverse producten. Daarnaast zijn er voor de beken in het grensgebied met Vlaanderen ook maatregelen nodig van Vlaamse partners. Voor het waterschap ligt het grootste risico in het niet volledig uitgevoerd krijgen van het in het waterbeheerprogramma 2022-2027 afgesproken volume aan (inrichtings)maatregelen (km en ha) en het niet maximaal benut hebben van het instrumentarium dat kan worden ingezet voor het verbeteren van de waterkwaliteit.

De top vijf van mogelijke oorzaken voor het optreden van het grootste risico bestaat uit:

1. Het waterschap slaagt er niet in de afgesproken (inrichtings)maatregelen volledig uit te voeren voor eind 2027.
2. Het waterschap heeft een geringe invloed op uitvoeren van maatregelen in Vlaanderen.
3. Het halen van de biologische KRW-doelen is afhankelijk van een samenspel van ecologische sleutelfactoren.
4. Beperkt maatschappelijk draagvlak voor meer afdwingbare en/of stimuleringsmaatregelen.
5. Benodigde inzet voor de middellange termijn ambitie ('klimaatbestendige, weerbare waterlandschappen') versus korte termijn KRW-doelen.

Geen volledige uitvoering van afgesproken (inrichting)maatregelen voor eind 2027 (1)

De tijdige uitvoering en haalbaarheid van de KRW-(inrichtings)maatregelen vraagt speciale aandacht. Jaarlijks rapporteert elk waterschap de voortgang van het KRW-pakket 2022-2027 aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Omdat nog een relatief groot deel van deze maatregelen in de planvormingsfase zit, is de kans reëel dat niet alle afgesproken maatregelen voor eind 2027 zullen zijn uitgevoerd. Kritische succesfactoren zijn een voldoende grondpositie, de doorlooptijd van planvormings- en vergunningprocedures en de beschikbare marktcapaciteit. Belangrijk aandachtspunt is dat voor de volgende planperiode 2028-2033 alleen een beroep gedaan kan worden op de KRW-uitzonderingsbepalingen voor het verlagen van KRW-doelen (artikel 4.5), wanneer alle afgesproken maatregelen ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Het waterschap zet met de KRW-impuls in op het voor eind 2027 zoveel mogelijk starten van de planvorming en uitvoering van de resterende KRW-maatregelen voor eind 2027. Als de uitvoering gedeeltelijk nog doorloopt in de volgende planperiode is dat beter uitlegbaar dan wanneer maatregelen nog niet zijn opgestart.

Risico reducerende maatregelen waterschap:

- Er is in 2024 een speciaal planvormingsteam ingericht voor het ontwikkelen van nieuwe (integrale) projecten met de KRW-opgave als een belangrijk onderdeel.

- Het waterschap zet extra in op grondverwerving waarbij meer dwingend instrumentarium (als uiterste middel) mag worden ingezet (zodat een betere prijs kan worden geboden op basis van volledige schadeloosstelling).
- Het waterschap werkt met een adaptieve programmeringsaanpak. Zo doen zich kansen voor uitvoering van maatregelen voor op andere plekken dan de opgegeven KRW-trajecten voor 2022-2027. Het volume van die maatregelen (km en ha) nemen we mee bij de onderbouwing van de KRW-eindbalans voor 2027. Het gaat dan om maatregelen in de stroomgebieden van KRW-waterlichamen die bijdragen aan het KRW-doelbereik.

Geringe invloed op uitvoeren van maatregelen in Vlaanderen (2)

Voor de beken in het grensgebied heeft de belasting van het oppervlaktewater vanuit Vlaanderen een belangrijk aandeel voor een aantal KRW-probleemstoffen. Hierbij speelt ook de problematiek van uiteenlopende normstelling. Het waterschap stemt hierover af met Vlaamse partners en zoekt samenwerking, maar kan maatregelen in Vlaanderen niet afdwingen. Voor het waterschap is het belangrijk dat het inkomend water aan de Nederlandse normen voldoet. Bij het niet halen van KRW-doelen en normen in 2027 kan de belasting vanuit Vlaanderen een van de redenen zijn. In de onderbouwing voor de Europese Commissie is dat alleen een valide argument wanneer de Nederlandse partners kunnen aantonen dat alles in het werk is gesteld om met Vlaanderen tot afspraken te komen en de Nederlandse partners ook zelf hun KRW-maatregelen hebben uitgevoerd.

Risico reducerende maatregelen waterschap:

- Het waterschap investeert in bestuurlijke en ambtelijke relaties met Vlaamse sleutelspelers, onder andere door inzet van een senior beleidsadviseur en een senior gebiedsadviseur Vlaanderen.
- We monitoren de chemische en ecologische waterkwaliteit nabij de landsgrens met Vlaanderen nauwlettend. Deze gegevens zijn belangrijk voor het bepalen van eventuele maatregelen zowel Vlaanderen als Nederland en voor gesprekken over ‘normverschillen’ en ‘afwenteling’. Daarnaast meet de Vlaamse Milieumaatschappij een aantal basiswaterkwaliteitsparameters continu in de Mark, de Weerij en de Kleine Aa/Molenbeek zodat we bij eventuele calamiteiten snel in actie kunnen komen.
- Het waterschap agendeert de ‘afwentelingsproblematiek’ in overleggen met Vlaanderen (onder andere in de (Vlaamse) Bestuursgroep Maasbekken Noord en het (Vlaamse) Bekkenbestuur Maas).
- Het waterschap participeert in het ‘joint fact finding proces’ dat onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt uitgevoerd met de Vlaamse Milieumaatschappij. Hierbij wordt de resterende opgave voor KRW-waterlichamen in de Vlaams-Nederlandse grensgebieden in beeld gebracht en worden er afspraken gemaakt over te treffen maatregelen. In dit proces worden ook normverschillen aangekaart. Waar nodig zal er bestuurlijk worden opgeschaald (via provincie en ministerie).
- Het waterschap zoekt continu afstemming en samenwerking (zoals in het gezamenlijk gebiedsproces voor ‘t Merkse (‘integraal waterproject’) en samen slim monitoren met de Vlaamse Milieumaatschappij) en verkent continu kansen voor (Europese) samenwerkingsprojecten. Voor de stroomgebieden van de KRW-waterlichamen Boven Mark, Strijbeekse Beek, Aa of Weerij en Molenbeek zet het waterschap in op een vergelijkbare grens-ontkennende, Vlaams-Nederlandse aanpak als voor het Merkske.

Doelbereik biologie is afhankelijk van een samenspel van ecologische sleutelfactoren (3)

De natuur laat zich niet eenvoudig sturen. Om de waterkwaliteit te verbeteren voor gezonde, goed functionerende ecosystemen moeten verschillende ‘ecologische sleutelfactoren (ESF)’ op orde zijn. De STOWA heeft hiervoor een systematiek uitgewerkt, uitgesplitst naar stilstaande en stromende wateren (zie figuur 3). Voorbeeld: je kunt een beek laten hermeanderen, maar als er te veel toxische stoffen in het water zitten, zal dit het voorkomen van bepaalde planten en dieren belemmeren.

Risico-reducerende maatregelen waterschap:

- Het waterschap voert watersysteemanalyses uit voor de (stroomgebieden van de) KRW-waterlichamen. Hierbij wordt ook de KRW-verkenner ingezet en worden de ecologische sleutelfactoren in beeld gebracht en maatregelen om deze op orde te krijgen. Periodiek worden deze analyses geactualiseerd.
- Als onderdeel van de KRW-impuls zullen meer metingen worden gedaan om beter inzicht te krijgen in de effectiviteit van maatregelen.

Beperkt maatschappelijk draagvlak voor meer afdwingbare en/of simuleringsmaatregelen (4)

Het waterschap werkt met gebiedspartners aan de wateropgaven. Draagvlak is hierbij van groot belang. Daarom zet het waterschap vooral in op (stimuleren van) maatregelen op basis van vrijwilligheid. In sommige situaties levert een aanpak op basis van vrijwilligheid te weinig op en zijn voor het algemeen belang van schoon en gezond water meer afdwingbare maatregelen noodzakelijk. Het KRW-essay van de Universiteit Utrecht benadrukt dat elke overheid moet kunnen aantonen dat beschikbare instrumenten maximaal zijn benut voor KRW-doelbereik.

Risico-reducerende maatregelen waterschap:

- Het algemeen bestuur van Brabantse Delta heeft besloten als dwingende instrumenten voor grondverwerving als uiterste middel te kunnen inzetten voor KRW-maatregelen.
- Voor gebieden met grote resterende opgaven voor KRW-probleemstoffen wordt bekeken of er aanvullende maatwerkregels mogelijk zijn. Het waterschap houdt ook het eigen pachtbeleid kritisch tegen het licht en bekijkt of er aanpassingen nodig zijn in de waterschapsverordening.

Middellange termijn ambitie (klimaatbestendig) versus korte termijn KRW-doelen (5)

De KRW kent een belangrijke juridische datum: 22 december 2027. Op dat moment moet aan de gestelde KRW-vereisten zijn voldaan. Het werken aan waterkwaliteit houdt echter niet op in 2027. Niet alle doelen zullen zijn gehaald en naar verwachting zijn nog niet alle maatregelen (volledig) uitgevoerd voor eind 2027. Wat goed is, moet goed blijven. Er komen ook steeds met voortschrijdende kennis nieuwe probleemstoffen aan het licht. Ook heeft klimaatverandering gevoelige gevolgen voor waterkwaliteit en de toestand en functioneren van planten en dieren in het water en overgangszones van water naar land. Plaagsoorten en exoten kunnen ecosystemen ontwrichten mits er geen maatregelen worden getroffen. Uiteindelijk willen we toewerken naar een systeem waarbij we zo weinig mogelijk verontreinigende stoffen in water, bodem en lucht brengen: wat er niet inkomt, hoeft je er ook niet uit te halen. Tenslotte vraagt ook de Richtlijn Stedelijk Afvalwater om aanvullende maatregelen.

Risico-reducerende maatregelen waterschap:

- In het advies aan de provincie over toepassing van uitzonderingsbepalingen (lees: onderbouwing voor mate van KRW-doelbereik in 2027) neemt het waterschap de middellange termijn ambitie mee.
- In gesprekken met andere overheden (Europa, Rijk, provincie en gemeenten) vraagt het waterschap aandacht voor een meer integrale aanpak voor weerbare, klimaatbestendige waterlandschappen (ook grens-ontkennend met Vlaanderen).
- Het waterschap gaat door met de gebiedsgerichte, integrale benadering. In de voorbereiding van het waterbeheerprogramma voor 2028-2033 worden resterende KRW-maatregelen opgenomen in de context van de bredere, integrale aanpak.

5.2 KRW-opgave en bedrijfswaarden

De meerwaarde van het investeren in KRW-(impuls)maatregelen is in beeld gebracht aan de hand van de bedrijfswaarden (plustekens in Tabel 3). Omgekeerd wordt ook duidelijk wat de negatieve gevolgen kunnen zijn van het treffen van onvoldoende KRW-(impuls)maatregelen (mintekens).

Tabel 3: KRW-(impuls)maatregelen en bedrijfswaarden

Bedrijfswaarde	+/-	Toelichting op mogelijke gevolgen voor bedrijfswaarden
Compliance (= voldoen aan afspraken en wettelijke verplichtingen)	+	Er worden meer waterkwaliteitsnormen en doelen gehaald (KRW-vereisten).
	-	Ondanks de KRW-impuls maatregelen zal de resterende tijd mogelijk te kort zijn om alle afgesproken inrichtingsmaatregelen volledig uitgevoerd krijgen voor eind 2027.
Financiële gezondheid (= op orde hebben en houden van de financiële en maatschappelijke kosten)	+	Hoe beter het waterschap aan de KRW-afspraken voldoet, hoe kleiner het risico is op rechtszaken en/of een ingebrekestelling door de Europese Commissie. Uitspraken in rechtszaken kunnen namelijk negatieve financiële consequenties hebben (boetes en/of dwangsommen).
	+	De extra investeringen voor impulsmaatregelen betalen zich op termijn terug in de maatschappelijke voordelen van schoner en gezonder water.
Continuïteit (= op orde hebben en houden van de bedrijfszekerheid)	+	Hoe beter het waterschap er met medeoverheden en maatschappelijke partners erin slaagt om aan de KRW-vereisten te voldoen, hoe kleiner de kans wordt dat toekomstige projecten ‘op slot gaan’ door ‘een slechte waterkwaliteit’.
	-	De KRW (-impuls) inzet tot eind 2027 alleen is niet voldoende om (blijvend) aan alle waterkwaliteitsdoelen te voldoen. Zo zijn er bijvoorbeeld na 2027 grotere

Bedrijfswaarde	+/-	Toelichting op mogelijke gevolgen voor bedrijfswaarden
		aanpassingen nodig aan een aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties om te voldoen aan de vereisten van de richtlijn stedelijk afvalwater.
Imago (= een positief beeld hebben en houden bij belanghebbenden)	+ + -	Hoe beter het waterschap erin slaagt om met de impulsmaatregelen de waterkwaliteit merkbaar te verbeteren, hoe beter dat is voor het imago van het waterschap. Hoe beter het waterschap erin slaagt om ondernemers en inwoners op vrijwillige basis (via stimulering) maatregelen te laten treffen, hoe groter het draagvlak zal zijn en hoe positiever het beeld over het waterschap. Inzet van meer dwingende instrumenten voor het kunnen halen van de KRW-doelen zal bij een aantal direct betrokkenen kunnen leiden tot een negatiever beeld van het waterschap.
Duurzaam (= een (positieve) impact op milieu, klimaat, biodiversiteit en welzijn)	+ -	Schoner en gezonder water is van vitaal belang voor biodiversiteit, welzijn en gebruik van water door de mens. Een sectorale focus op het voor eind 2027 halen van KRW-doelen kent een zekere spanning met de noodzaak voor integrale, gebiedsgerichte aanpak gericht op weerbare, klimaatbestendige waterlandschappen (langere termijn focus).
Omgevingsgericht (= de (leef)omgeving staat centraal)	+ -	De KRW-impulsmaatregelen dragen bij aan biodiversiteit en schoner water dat veiliger is om te gebruiken en om van te genieten. Een (te) strikte focus op halen van waterkwaliteitsdoelen voor eind 2027 kan op gespannen voet staan met ontwikkelingswensen in de (leef)omgeving .

Bijlage 1 – Begrotingsvoorstel KRW-impuls Brabantse Delta (2026 en 2027)

Tabel I: Raming exploitatie- en investeringskosten KRW-impulsmaatregelen Brabantse Delta (2026-2027)

Maatregelcategorie	Extra fte (2026)	Extra fte (€) (2026)	Extra € (2026)	Extra fte (2027)	Extra fte (€) (2027)	Extra € (2027)
Versnellen uitvoering inrichtingsmaatregelen (A) (extra nodig vanwege prijsstijgingen)	n.v.t.	n.v.t.	250.000	n.v.t.	n.v.t.	250.000
Subtotaal investeringskosten (€) →	n.v.t.	n.v.t.	250.000	n.v.t.	n.v.t.	250.000
Versnellen uitvoering inrichtingsmaatregelen (A) (extra nodig vanwege inzet Volledige Schadeloosstelling/onteigening)	n.v.t.	n.v.t.	100.000	n.v.t.	n.v.t.	100.000
Verminderen emissies landelijk gebied (B)	1	100.000	300.000	n.v.t.	n.v.t.	200.000
Verminderen emissies stedelijk gebied en industrie (C)	3	350.000	460.000	3	350.000	360.000
Beheer, onderhoud en plaagsoorten (D)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Samenwerken en aanspreken (E)	n.v.t.	n.v.t.	50.000	n.v.t.	n.v.t.	50.000
Randvoorwaarde voor effectieve maatregelen: Effectmonitoring van de uitgevoerde maatregelen	n.v.t.	n.v.t.	200.000	n.v.t.	n.v.t.	200.000
Subtotaal exploitatiekosten (€) →	4	450.000	1.110.000	3	350.000	910.000
Totaal KRW-impulskosten→	4	450.000	1.360.000	3	350.000	1.160.000

Tabel II Uitsplitsing van kostenraming per impulsmaatregel

Maatregel	Effectiviteit	Advies Arcadis	Extra fte*)	fte in €	Extra €
Categorie A: versnellen uitvoeren inrichtingsmaatregelen					
A1 Versnellen geplande grote inrichtingsmaatregelen (beek- en kreekherstel, natte natuurgebieden, vispassages, ecologische verbindingsoorten).	++	3,25 fte extra en €500.000 (gestegen kosten, exclusief grondverwerving)	Is al geborgd in bestaande formatie via planvormings-team (5fte) en tijdelijke uitbreiding grondverwerving (1 fte)	n.v.t.	250.000 (prijsstijgingen 2026) 250.000 (prijsstijgingen 2027) 100.000 VSS/grond (2026) 100.000 VSS/grond (2027) VSS = Volledige Schadeloos Stelling
A2 Kleinschalige inrichtingsmaatregelen ('bouwen met natuur is al onderdeel van bestaande maatregelenpakket 2022-2027 (66,6 km)).	+	Bij waterschap Brabantse Delta al in bestaand maatregelenpakket.	Bestaande formatie	n.v.t.	n.v.t.
Categorie B: verminderen emissies landelijk gebied					
B5 Beperken erfemissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf spoelplaatsen (versnellen controles).	+	1fte extra voor 2025-2027	1 (2026)	100.000 (2026)	n.v.t.
B6 Beperken emissies van stoffen uit agrarisch grondgebruik (diverse maatregelen).	0/+	0,5 fte extra voor 2025-2027 en €50.000 per jaar	Zie B6a, b en c	Zie B6a-c	Zie B6a, b en c
B6a Aanscherpen waterkwaliteitsregels voor in pacht uitgegeven gronden (door het waterschap).	0/+	Geen aanvullende capaciteit nodig.	Bestaande formatie	n.v.t.	
B6b Stimuleren natuurlijke inrichting van bufferstroken (met name langs A-watervallen).	+	Zie B6	Bestaande formatie	n.v.t.	200.000 (2026) 200.000 (2027)

Maatregel	Effectiviteit	Advies Arcadis	Extra fte*)	fte in €	Extra €
B6c Maaisel verwerken op het land – verschraken sloottaluds bij onderhoud (pilot).	+	Zie B6	Bestaande formatie	n.v.t.	100.000 (2026)
Categorie C: verminderen emissies stedelijk gebied en industrie					
C9 Procesmaatregelen op rioolwaterzuiveringsinstallaties voor P reductie (Baarle-Nassau, Halsteren, Rijen en Riel).		€30.000 tot €300.000 per jaar	Bestaande formatie	n.v.t.	200.000 (2026) 200.000 (2027)
C10 Voortzetten/waar nodig intensiveren van het bezien en herzien van vergunningen voor directe lozingen, inclusief bronaanpak.	+	Kan uit bestaande formatie, tenzij er nieuwe maatwerkregels bijkomen.	Bestaande formatie Bij nieuwe maatwerkregels mogelijk extra capaciteit nodig.	n.v.t.	n.v.t.
C11 Versterken van toezicht bij vergunningsplichtige en niet vergunningsplichtige directe lozingen (via Schone Maas Water Keten).	+	0,5 ft extra voor 2025-2027	Zie C11a t/m C11c	Zie C11a, C11b en C11c	Zie C11a t/m C11c
C11a Uitrollen aanpak pilot Rietkreek-Lange Water in andere stroomgebieden. (hierbij alle 25 KRW-waterlichamen nalopen voor KRW-verantwoording 2027).	+	Zie C11	1 fte (2026-2027)	150.000 (2026) 150.000 (2027)	Samenhang met 12b en 12c
C11b Hotspots probleemstoffen in beeld brengen door meten van influent en effluent bij rwzi's.	+	Zie C11	Bestaande formatie	n.v.t.	100.000 (2026) – doorloop van meetopdracht uit 2025
C11c Meten en bemonsteren voor bronopsporing probleemstoffen voor risicogericht toezicht.	+	Zie C11	2 fte (2026-2027)	200.000 (2026) 200.000 (2027)	160.000 (2026) 160.000 (2027)
Categorie D: beheer, onderhoud en plaagsoorten					
D13 Aangepast (extensief) onderhoud van waterlichamen en aangrenzende wateren.	++	€200.000 per jaar (2025-2027)	Bestaande formatie	n.v.t.	n.v.t.**)
D14 Aanpak van verspreiding van plaagsoorten/exoten.	+	€100.000 per jaar en 0,25 fte (2025-2027)	Bestaande formatie	n.v.t.	Bestaand project 800966
Categorie E: samenwerken en aanspreken					
E16 Provincie en waterschappen ondersteunen gemeenten met expertise om de KRW-opgave aan te pakken (KRW-ambassadeurs)	++	0,5 fte (2025-2027) en €500.000 (***)	Bestaande formatie	n.v.t.	50.000 (2026) 50.000 (2027)
E17 Provincie en waterschappen spreken andere overheden en buurlanden (maximaal) aan op uitvoering van (wettelijke) KRW taken.	++	Geen extra capaciteit	Bestaande formatie	n.v.t.	n.v.t.
Categorie R: Randvoorwaarden voor treffen van effectieve maatregelen					
R1: Effectmonitoring van uitgevoerde maatregelen.	n.v.t. ****)	€100.000 per jaar en 0,5 fte (2025-2027)	Bestaande formatie	n.v.t.	200.000 (2026) 200.000 (2027)

Legenda:

Geborgd in bestaande formatie en investerings-en/of exploitatiebegroting
Voorstel voor Kadernota 2026-2030

*) De extra personele inzet betreft een tijdelijke inzet voor de duur van de KRW-impuls en geen permanente uitbreiding van de formatie. Het planvormingsteam (5fte) is permanent en al geborgd in de bestaande formatie. **) Mogelijk meerkosten door gedragscode die per 1 april 2025 van kracht is geworden. Dat zijn autonome kostenstijgingen door een aanpassing van landelijke spelregels die niet voortkomt uit de KRW-impuls. ***) Arcadis noemt als aparte maatregel 'versterking van bewustwording en inzet bij bedrijfsleven' met €500.000 voor een gezamenlijke communicatiestrategie van provincie en waterschappen. De provincie en waterschappen beschouwen die maatregel als onderdeel van het KRW-impulstraject met gemeenten (E16) ****) Effectmonitoring draagt niet direct bij aan doelbereik, maar is van belang voor het gebiedsgericht kunnen treffen van de meest effectieve maatregelen.